UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 342.95(043.2)

FOCȘA TATIANA

STATUTUL JURIDIC AL AUTORITĂȚILOR ADMINISTRAȚIEI PUBLICE ÎN STABILIREA DOMICILIULUI COPILULUI

Specialitatea: 552.02 – Drept administrativ

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2017

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Drept Public al Facultății de Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova

Conducător științific:
SMOCHINĂ Andrei, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Referenți oficiali:
1. **BÎRGĂU Mihai**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **BELECCIU Ștefan**, doctor în drept, conferențiar universitar

Membrii Consiliului Științific Specializat:
1. **POPA** Victor, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **ȚURCAN** Serghei, secretar, doctor în drept, conferențiar universitar
3. **CÎRNAȚ** Teodor, doctor habilitat în drept, profesor universitar
4. **COBÎNEANU** Serghei, doctor în drept, profesor universitar
5. **ZUBCO** Valeriu, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc pe data de 15 septembrie 2017, ora 14:00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 34.552.02-02 la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (MD 2012, Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Vlaicu Pîrcalab nr. 52, aud. 212).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate pe paginile web a Consiliului Național de Acreditare și Atestare (www.cnaa. md), Biblioteca Națională Științifică a Republicii Moldova, Biblioteca ULIM.

Autoreferatul a fost expediat la: 02 august 2017

Secretar științific
al Consiliului Științific Specializat
dr., conf. Univ. _____ **Țurcan Serghei**

Conducător științific
dr.hab., prof. univ. _____ **Smochină Andrei**

Autor _____ **Focșa Tatiana**

© FOCȘA Tatiana, 2017

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Evoluția cadrului economic, social și instituțional, a condus la modificarea relațiilor sociale existente prin modernizarea și diversificarea acestora. Drept urmare, sunt generate noi realități de abordare a problemei implicării statului în protecția copilului și familiei, investind autoritățile administrației publice cu competențe specifice. Analiza situației care s-a creat la moment, referitoare la activitatea autorităților publice de protecție a drepturilor copilului, a depistat neclarități și dificultăți în identificarea atribuțiilor speciale a acestora în domeniul stabilirii domiciliului copilului.

În prezent este pusă în discuție importanța implicăii autorităților de stat întru asigurarea respectării drepturilor civile ale copilului, care prin conținutul lor asigură viața, demnitatea, siguranța fizică și psihică a copilului. În acest scop, Republica Moldova a ratificat un șir de convenții internaționale și a adoptat numeroase acte normative naționale care reglementează expres conținutul drepturilor copilului și prevăd modul de exercitare, protecție și apărare a acestora. Unul din drepturile asigurate copilului este dreptul la domiciliu, care este parte componentă a dreptului la respectarea vieții private și de familie, în aceeași măsură fiind un element esențial al libertății persoanei și al demnității omului.

În familie copilul beneficiază de protecția și asistența de care are nevoie pentru a putea să ocupe pe deplin rolul său în societate și pentru deplina și armonioasa dezvoltare a personalității sale, astfel copilul trebuie să crească într-un mediu familial, într-o atmosferă de fericire, dragoste și înțelegere. Legăturile de atașament se stabilesc încă din primele momente de viață și sunt vitale pentru dezvoltarea armonioasa a copilului. Una dintre principalele priorități ale familiei este de a crea condiții pentru buna dezvoltare și educarea corespunzătoare a copilului, prioritizarea educației copilului în familie, manifestarea grijii pentru întreținerea, educația și apărarea drepturilor și intereselor membrilor minori ai familiei.

Proclamarea și reglementarea drepturilor și intereselor copilului nu reprezintă un scop în sine, acestea sunt efectuate de fapt de către organele puterii executive, organele administrației publice centrale și locale. În materie de drepturile copilului acestora le revine un rol de bază, un rol de garant în protejarea și apărarea drepturilor copilului. Crearea de organe sau funcții speciale în cadrul organelor administrației publice a fost realizată reieșind din obligațiile statului pe care acesta și le-a asumat în legătură cu drepturile și interesele copilului.

În scopul reanimării conștiinței naționale cu privire la protecția copilului, a fost adoptată Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020. Unul din obiectivele sale principale este: „Concilierea vieții de familie cu activitatea profesională pentru asigurarea creșterii și dezvoltării armonioase a copilului prin: redimensionarea semnificației sociale a maternității și paternității și a rolului ambilor părinți în creșterea și educarea copiilor; prin promovarea serviciilor de sprijin pentru părinții încadrați în câmpul muncii". Strategia determină principalele direcții și sarcini ale politicii de stat în interesul copiilor, precum și mecanismele-cheie pentru punerea în aplicare a acestora, în baza principiilor și normelor de drept generale, recunoscute. Scopul Strategiei este protecția drepturilor fiecărui copil.

Faptul, că este sporit interesul societății în protejarea drepturilor și intereselor copilului, cât și, că nu există lucrări aprofundate consacrate cercetării atribuțiilor autorităților publice în stabilirea domiciliului copilului în dreptul public, contribuie la inițierea unui studiu, rezultatele căruia vor clarifica procedura de implicare a autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului, permițând responsabilizarea autorităților nominalizate în procesul examinării acestor categorii de cauze. Mai mult ca atât, problema dată este prea puțin cercetată din prisma științei dreptului administrativ.

La etapa actuală, modificările legislative realizate pe parcursul desfășurării reformei în domeniul justiției, au delimitat competențele autorităților publice în procesul de soluționare a cauzelor cu implicarea copiilor în situații de risc și al copiilor lipsiți de îngrijire părintească, întru asigurarea respectării interesului superior al acestora.

Prezenta teză de doctorat constituie un prim studiu vast a doctrinei juridice și a cadrului legislativ privind statutul juridic al autorităților publice implicate în stabilirea domiciliului copilului, interesul superior al căruia poate fi afectat într-un asemenea proces.

Aceste aspecte, pe care le considerăm constituente și esențiale în instituția determinării domiciliului copilului, fiind în legătură cu interesele copilului, pot întări sau modifica nucleul central al drepturilor copilului.

De-a lungul timpului, interesul cercetărilor din domeniu s-a axat pe elucidarea noțiunilor de bază utilizate la analiza temei, așa cum sunt cele de „autoritate publică", „autoritate tutelară", „copil", „domiciliu", clasificarea drepturilor copilului, elucidarea prezenței, naturii și evoluției reglementărilor în domeniul drepturilor copilului, etc.

Dată fiind această situație ne vedem îndreptățiți și motivați să inițiem și să dezvoltăm cercetarea problemei științifice privind procesul determinării domiciliului copilului și a rolului ocupat în aceste situații de către autoritățile publice, a cărei esență rezidă în relevarea participării în cadrul litigiilor care privesc drepturile copilului, a autorităților tutelare în calitate de autoritate care depune concluzii în proces; a modului în care conținutul avizului autorității tutelare la determinarea domiciliului copilului minor produce efecte întru unificarea procedurii.

Descrierea situației în domeniu de cercetare. Lucrarea, în mare parte se bazează pe rezultatele de cercetare și analiză empirică a unei multitudini de surse ce au ca studiu atât structura organelor autirorităților administrației publice, cât și competențele autorităților administrației publice. Sursele utilizate în lucrare includ acte normative, monografii, tratate, publicații științifice. Aspectele conceptuale ale situației științifice din domeniul de cercetare a implicării autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului, se bazează pe lucrările cercetătorilor și savanților autohtoni, dar și străini din diverse domenii precum cel juridic, psihologic social ș.a., precum și pe literatura de specialitate, obiectul de studiu al căruia îl reprezintă dreptul administrativ.

Printre cercetătorii preocupați de problematica administrației publice și sistemului administrativ din Republica Moldova, a căror cercetări au stat la baza elaborării tezei de doctorat, putem menționa: V. Popa, M. Orlov, Ș. Belecciu, I. Guceac, V. Guțuleac, T. Cârnaț , A. Arseni, S. Cobăneanu, El. Bobeica, V. Rusu, și alții. Cercetătorii Neacșu, L. Mărgineanu, T. Crestenco, C. Ciugureanu-Mihailuţă, A. Climova, A. Rapotan, C. Vrabie, au abordat problematica protecției copilului, dar și a autorităților administrației publice de protecție a acestora.

În școala juridică românească fenomenul administrativ, inclusiv structura autorităților administrației publice centrale și locale, este pe larg analizat în numeroase lucrări de către profesorii consacrați din domeniu, cum ar fi: A. Iorgovan, M. Preda, C. Manda, G. C. Frențiu, A. Trăilescu, V. Vedinaș, V. I. Prisăcaru, Ion P. Filipescu și Andrei I. Filipescu și alții.

Printre cercetătorii la tema tezei de cercetare din Federația Rusă putem să-i menționăm pe О. Ю. Ильина, М. В. Антокольская, В. А. Пашков, Н. В. Пластинина, Ю. Беспалов, М. Ю. Федан, Н. А. Колоколов, В. Е. Кузина, М. В.Матвеева, А. Нечаева, И. Ю. Носова, О. Скакун, А. Ю. Сологуб, С. В. Терехина și alții.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul prezentei teze constă în analiza complexă a atribuțiilor autorităților tutelare în stabilirea domiciliului copilului, prin cercetarea conceptelor doctrinare și a

legislației naționale, reieșind din statutul juridic al autorităților administrației publice de protecție a copilului.

Atingerea scopului propus presupune realizarea următoarelor **obiective**:

- Studierea doctrinei juridice din țară și de peste hotare privitor la implicarea autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului;
- Studierea cadrului normativ național și internațional al instituției stabilirii domiciliului copilului;
- Cercetarea stabilirii domiciliului copilului ca domeniu al administrației publice;
- Analiza conceptului „autoritate tutelară" – ca autoritate a administrației publice;
- Relevarea raționamentelor științifice privind determinarea naturii juridice al avizului autorității tutelare emis în cauzele de stabilire a domiciliului copilului;
- Analiza procedurii exercitată de autoritățile administrației publice în realizarea instrumentului juridico-administrativ – Avizul de evaluare a condițiilor de trai, pentru identificarea problemelor de aplicare a legislației și formularea de propuneri în vederea remedierii neajunsurilor existente.

Metodologia cercetării științifice. În urma analizei spectrului doctrinar și normativ al temei investigate, am ajuns la concluzia că cercetarea oricărei probleme de drept poate pretinde la stabilirea adevărului doar atunci când se fundamentează pe o metodologie corespunzătoare. Astfel la cercetarea statutului juridic al autorităților publice în stabilirea domiciliului copilului, am pornit de la înțelegerea cadrului doctrinar, științifico-juridic și a cadrului normativ. În scopul efectuării cercetării temei propuse, au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică: *metoda istorică, metoda logică*, *metoda comparativă*, *metoda deducției și metoda analizei sintetice*. Aspectele teoretice ale studiului dat se bazează pe cercetarea nemijlocită a surselor bibliografice.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării. Cercetarea statutului juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului reprezintă un subiect puțin elucidat în doctrina Republicii Moldova și a altor țări, dar care prezintă un subiect foarte actual și important în spațiul național și european în vederea asigurării respectării drepturilor copilului la abitație în familie.

Elementele de noutate a cercetării sunt cuprinse într-un șir de concluzii, propuneri și formulări care vor contribui la completarea doctrinei juridice administrative la aspectul competențelor autorităților administrației publice de protecție a copilului. Printre cele mai esențiale elemente de noutate științifică pot fi menționate următoarele:

- identificarea lacunelor legislative naționale privind protecția copilului;
- precizarea atribuțiilor autorităților administrației publice abilitate în domeniul stabilirii domiciliului copilului;
- delimitarea și fundamentarea naturii juridice a avizului autorității tutelare emis în cazurile de stabilire a domiciliului copilului;
- prezentarea procedurii exercitate de autoritățile administrației publice în stabilirea domiciliului copilului;
- determinarea responsabilității și răspunderii juridice a autorităților tutelare privind evaluarea condițiilor de trai.

Rezultatele cercetării vor putea fi utilizate atât la perfecționarea procedurii de stabilire a domiciliului copilului, cât și vor sta la baza unor modificări legislative sau a modului de interpretare a normelor juridice.

Problema științifică importantă soluționată constă în fundamentarea științifică a identificării mecanismelor juridico-administrative ale statului în vederea eficientizării instituției stabilirii domiciliului copilului, fapt care a condus la clarificarea pentru teoreticienii și practicienii din domeniului dreptului administrativ a procedurii de implicare a autorităților administrației publice în stabilirea domiciliul copilului permițând o responsabilizare a autorităților nominalizate în procesul examinării acestor categorii de cauze.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării decurg din rezultatele studiului științific, sintezelor, investigațiilor realizate pe parcursul cercetării, a concluziilor și recomandărilor efectuate la finele lucrării. Cercetarea prezintă o nouă viziune asupra atribuțiilor autorităților administrației publice de protecție a copilului în vederea stabilirii domiciliului copilului și constituie o importantă sinteză și analiză a domeniului supus studierii pentru cercetătorii de drept administrativ, civil, familial, precum și pentru toți cei interesați. Acumularea unui vast material teoretic și practic pentru dezvoltarea unor direcții actuale de studiere a atribuțiilor autorităților tutelare și a rolului actului adoptat de acestea – avizul de evaluare a condițiilor de trai – în procesul determinării domiciliului copilului, pot constitui conținutul materialelor didactice pentru studii la disciplinele care au tangență cu tema tezei cercetate.

Prezenta lucrare acoperă un segment al doctrinei dreptului administrativ, în special cercetarea implicării autorităților administrației publice în procesul de stabilire a domiciliului copilului. Aceasta constă în clarificarea aspectelor procedurale de stabilire a domiciliului copilului în dreptul public prin

elaborarea unui program de intervenție socio-juridic – model de Raport psiho-social, în vederea edificării noilor reglementări din domeniul drepturilor copilului în Republica Moldova. Rezultatele cercetării și propunerile de *lege ferenda* pot fi utilizate în procesul determinării domiciliului copilului cu efect benefic asupra calității soluționării acestei probleme și identificarea competențelor autorității publice în calitate de autoritate care depune concluzii în participarea la aceste litigii.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere: fundamentarea științifică a statutului juridic al autorităților administrației publice în protecția copilului; analiza stabilirii domiciliului copilului ca drept fundamental al acestuia asigurat prin reglementări normative naționale, europene și internaționale; analiza conceptului, sistemului și atribuțiilor autorității tutelare ca instituție principală abilitată cu dreptul de a proteja interesul superior al copilului; elucidarea raționamentelor științifice privind determinarea naturii juridice al avizului autorității tutelare emis în cauzele de stabilire a domiciliului copilului; prezentarea procedurii exercitată de autoritățile administrației publice în realizarea instrumentului juridico-administrativ – Avizul de evaluare a condițiilor de trai, pentru elucidarea problemelor de aplicare a legislației și formularea de propuneri în vederea remedierii neajunsurilor existente; reflectarea procedurii de control asupra respectării legislației în domeniul stabilirii domiciliului copilului, dar și determinarea responsabilității și răspunderii autorităților tutelare pentru încălcarile săvârșite.

Implimentarea rezultatelor științifice. Rezultatele teoretice și practice ale cercetării au fost discutate în cadrul ședințelor Catedrei Drept Public, Facultatea Drept ULIM. Concluziile și recomandările, care formează rezultatele științifice ale cercetării realizate și-au găsit reflectare în publicarea articolelor în reviste științifice, inclusiv participări la conferințe științifico-practice internaționale și naționale, fapt ce a contribuit la îmbogățirea cadrului teoretic național privind atribuțiile autorităților tutelare în stabilirea domiciliului copilului. Rezultatele obținute vor fi utilizate în predarea cursurilor: *Drept administrativ, Dreptul familiei*, în cadrul ULIM și altor Universități.

Aprobarea rezultatelor cercetării. La tema tezei au fost publicate 12 articole științifice expuse în reviste de specialitate din țară și de peste hotare, precum și în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale (a se vedea *Lista lucrărilor științifice*). Rezultatele cerectării au fost utilizate în predarea cursurilor: *Drept administrativ, Dreptul familiei*, *Dreptul și legislația în asistență socială* în cadrul ULIM și altor Universități.

Prezenta lucrare a fost elaborată în cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova, unde a fost analizată și prezentată spre susținere conform procedurilor reglementate.

Publicații la tema tezei. Rezultatele investigațiilor au fost reflectate în 12 publicații ale autoarei în reviste indexate ISI Thomson Reuters 1, reviste de specialitate acreditate de CNAA – 2 și în culegeri de materiale ale conferințelor științifice naționale și internaționale - 9. Volumul total al publicațiilor este de 6 c.a.

Structura și volumul lucrării. Cercetarea doctorală este structurată din adnotări (limba română, engleză și rusă), introducere, trei capitole, divizate în subcapitole, urmate de concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe, declarația de asumare a răspunderii și CV-ul autorului. Teza are un volum total de 144 de pagini text de bază, bibliografie alcătuită din 207 surse.

Cuvinte cheie: copil, domiciliul copilului, interesul superior al copilului, autorități publice, autoritate tutelară, aviz al autorității tutelare, raport de evaluare psiho-socială.

CONȚINUTUL TEZEI

Prezenta lucrare de doctorat este condiționată de scopul și sarcinile cercetării. Introducerea studiului doctoral constituie argumentarea științifică a temei propuse spre cercetare și cuprinde următoarele compartimente: actualitatea și importanța temei investigate, descrierea situației în domeniul de cercetare, scopul și obiectivele tezei, metodologia cercetării științifice, noutatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică importantă soluționată, importanța teoretică și valoarea aplicativă a tezei, respectiv modalitatea de aprobare a rezultatelor cercetării.

În Compartimentul 1 - **„Analiza situației științifice în domeniul de cercetare a implicării autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului”** sunt analizate lucrările cercetătorilor consacrați publicate în literatura de specialitate din țară și din străinătate relative la statutul juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului. Am sintetizat, de asemenea, studiile științifice relevante relative la tema tezei de doctorat și am analizat actele normative adoptate în Republica Moldova dar și în alte state în domeniul stabilirii domiciliului copilului ca domeniu al administrației publice.

Problematica statutului juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului este una actuală datorită modificărilor legislative în domeniul determinării autorităților de protecție a copilului dar și datorită politicilor sociale de stat de susținere a familiei cu copii întru asigurarea respectării drepturilor civile ale copilului, în special dreptul la abitație în familie. Tratarea

statutului juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului se face în contextul abordării științifice a subiectului.

În Subcompartimentul 1.1. întitulat „***Cercetări și studii privind implicarea autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului***” – este efectuată analiza materialelor științifice ale cercetătorilor din Republica Moldova, România și Federația Rusă. Acest subcapitol tratează tendințele actuale în abordarea teoretico-științifică a statutului juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului.

O atenție deosebită se atribuie eseurilor analitice asupra obiectivelor propuse de noi, prin intermediul cărora se reflectă cele mai importante aspecte ale instituției stabilirii domiciliului copilului ca domeniu al administrației publice, analizate în ordinea corespunzătoare conceptului structural al tezei doctorale. La elucidarea situației științifice a instituției nominalizate au fost efectuate unele sinteze din contextul diferitor opinii doctrinare și al reglementărilor legale, afirmând cu certitudine că mai există rezerve neexplorate în ceia ce privește investigarea problemei cu privire la implicarea autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului.

În scopul elucidării complexe a conceptului de administrație publică, s-a efectuat o retrospectivă a manifestărilor doctrinare din perspectiva *administrativă, constituțională și a familiei*.

O contribuție esențială în abordarea doctrinară și practica domeniului administrației publice reprezintă lucrările cercetătorilor autohtoni: prof. Victor Popa, „Drept public” [30 p. 355-452]., „Autoritățile publice ale Republicii Moldova” [29, p. 51]; Conf. univ. Maria Orlov „Drept administrativ” [26, p. 40-74, p. 91-207], „Statutul juridic al funcționarului public”, [27, p. 49-56]; Maria Orlov, Ștefan Belecciu, „Drept administrativ [28, p. 40- 79, p. 105-125]; prof. Guceac Victor, „Drept administrativ”, [17, p. 110-228, p. 275-303, p. 427-447]; Prof. univ. Cârnaț Teodor „Drept constituțional” [4, p. 442-443]; Prof. univ. Arseni Alexandru, „Drept constituțional și instituții politice. Tratat”, [1, p. 312-321]; S. Cobăneanu, El. Bobeica, V. Rusu „Drept administrativ”, [6, p. 57-63, p. 261-292].

În România, fenomenul administrativ, inclusiv structura autorităților administrației publice centrale și locale, este pe larg analizat în numeroase lucrări de către profesorii consacrați din domeniu, cum ar fi: Antonio Iorgovan „Drept administrativ” [19, p. 57-63], „Tratat de drept administrativ” [20, p. 261-292], Mircea Preda „Drept administrativ. Partea generală” [31, p. 57-63, p. 261-292], , Valentin I. Prisacaru „Tratat de drept administrativ român” [32, p. 57-63, p. 261-292].

Ceea ce ține de analiza literaturii de specialitate a doctrinarilor ruși, autorii *Ильина О. Ю.* [41, p.192], М. В. Антокольская [40, p.512], В. А. Пашков cercetează rolul autorităților tutelare în determinarea domiciliului copilului [42, p.158-161].

Cercetările efectuate ne permit să menționăm că, statutul juridic al autorităților administrației publice ale statului sunt examinate în cadrul dreptului public, constituind parte componentă a domeniului constituțional și administrativ.

În afară de tratate și monografii, unele aspecte cu privire la statutul juridic al autorităților administrației de stat, în general și, a autorităților de protecție a copilului, în special, rolul autorităților tutelare în stabilirea domiciliului copilului a fost reflectat în diverse articole și cercetări științifice, care, la moment formează un vast material de cercetare în domeniu [23, pp. 69-77, 24, p. 141, 16, 55].

Ne-am propus să analizăm situația în domeniul implicării autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului. Astfel, C. Vrabie prezintă și analizează prevederile referitor la domiciliu în dreptul englez. Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, oferă fiecărei persoane fizice de la naștere un domiciliu de drept comun – „*domicile of origine*" [39, p.43-50]. Vom menționa, că în legislația Republicii Moldova astfel de prevederi nu se conțin, domiciliul copilului stabilindu-se cu acordul părinților, iar în lipsa acestui acord, de către instanța de judecată, cu implicarea autorității tutelare.

La acest compartiment de cercetare am supus analizei definiția convențională a copilului. Astfel dr. în drept Carolina Ciugureanu-Mihailuță precizează că, definind copilul prin prisma unui interval de timp, sunt importante a fi menționate debutul și sfârșitul copilăriei. În elucidarea acestei opinii, autorul a recurs la analiza mai multor acte normative internaționale de protecție a omului și copilului, în textele cărora este omisă limita inferioară a copilăriei. La fel s-a întâmplat cu limita de vârstă maximă a copilăriei, unde potrivit studiului realizat de autor, experții au constatat, că pragul pentru majorat ar trebui fixat cât mai sus, pentru a se asigura o protecție cât mai îndelungată copilului [5, p.38-40].

În urma acestor argumente am ținut să explicăm sensul noțiunii de „copil„ utilizat în lucrare. Susținem că în afară de noțiunea prezentată în Convenția cu privire la drepturile copilului, dar și cea prezentată în legislația națională, cuprinde și semnificația „*copil aflat în situație de risc"* reglementată de art. 2 al Legii privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. Articolul dat face referire la art. 8 al Legii 140, ce cuprinde o listă

exhaustivă a situațiilor de risc cărora pot fi supuși copiii. Credem necesar de a completa această listă cu lit. h[1]) *copii proveniți din familii dezintegrate*, datorită impactului psiho-social negativ al separării părinților asupra copilului, dar și necesitatea asigurării respectării drepturilor general recunoscute copiilor, în special a principiului interesului superior al copilului.

În Subcapitolul 1.2. „*Reglementările juridice internaționale și naționale privind stabilirea domiciliului copilului*" – sunt analizate principalele acte normative internaționale și naționale cu privire la tema studiată. Orice analiză a unor concepte care au o încărcătură juridică nu poate fi deplină fără o trimitere la reglementările legale care oficializează rezultatele cercetărilor științifice.

În acest compartiment al prezentului capitol, ne-am propus să efectuăm o analiză privind atribuțiile autorităților publice în stabilirea domiciliului copilului prin reglementările juridice naționale în raport cu reglementările europene.

Subcompartimentul demarează cu un scurt istoric al evoluției legislației internaționale de protecție a copilului și pune în lumină principalele acte juridice internaționale și europene de protecție a drepturilor copilului.

Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, Convenția europeană asupra recunoașterii și executării hotărârilor privind custodia copiilor și de restabilire a custodiei copiilor, Recomandarea 874 R (84) 4 cu privire la responsabilitatea părintească, Carta Africană a drepturilor și bunăstării copilului, Tratatul privind Uniunea Europeană, Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, Carta socială europeană, Convenția europeană privind exercitarea drepturilor copilului, Convenția europeană asupra statutului juridic al copiilor născuți în afara căsătoriei, Convenția europeană în materia adopției de copii, revizuită în anul 2008; Convenția asupra relațiilor personale care privesc copiii; Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale. Convenția Europeană cu privire la drepturile omului, Regulamentul (CE) privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială (divorț, custodie, răpire internațională de minori) și în materia responsabilității parentale față de copiii comuni, Acordul de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Din totalitatea actelor internaționale și regionale menționate, vom putea deduce, că unele dintre acestea au un caracter mai general, referindu-se la toate drepturile copilului în general, iar altele au o sferă mai îngustă, referindu-se la categorii aparte de drepturi ale copilului [37, p. 264].

Protecția copiilor reprezintă o prioritate a politicii fiecărui stat inclusiv și a statului nostru. În acest sens, legislația în domeniu a fost adaptată cerințelor Convenției ONU cu privire la drepturile copilului și a altor tratate internaționale pe care Republica Moldova le-a ratificat .

Alte acte normative în vigoare care conțin prevederi cu privire la competența autorităților administrației publice în protecția copilului și familiei sunt: Legea nr. 100 din 26.04.2001 privind actele de stare civilă, Legea Republicii Moldova cu privire la administrația publică locală; Legea Republicii Moldova cu privire la descentralizare administrativă; Legea contenciosului administrativ al Republicii Moldova; Legea Republicii Moldova cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public; Legea cu privire la declararea averii și a intereselor personale; Legea Republicii Moldova privind aprobarea Strategiei naționale de descentralizare și a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de descentralizare pentru anii 2012-2018; Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate; Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia; Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova; Hotărârea Guvernului privind aprobarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020, nr. 434 din 10.06.2014; ș.a.

Din cele menționate putem constata, că actualmente, legislația internațională și națională privind stabilirea domiciliului copilului este pe cât de diversă, pe atât de semnificativă în determinarea autorităților administrației publice. Competențele de soluționare a acestui domeniu reies din structura administrativ-teritorială din care face parte autoritatea publică. Această situație reprezintă o motivație pentru studierea aspectelor teoretice și practice al implicării autorităților publice în stabilirea domiciliului copilului – ca domeniu al dreptului administrativ.

Al doilea Compartiment - ***„Autoritățile administrației publice abilitate cu atribuții în domeniul stabilirii domiciliului copilului”***- este dedicat formulării conceptului, genezei și evoluției instituției stabilirii domiciliului copilului.

În 2.1. *„Stabilirea domiciliului copilului ca domeniu al administrației publice”***,** este argumentată legătura interramurală dintre dreptul administrativ și alte ramuri de drept cu privire la stabilirea domiciliului copilului. Accentul este pus pe identificarea, analiza și sistematizarea tuturor

opiniilor referitoare la obligațiile statului în protejarea copilului prin investirea autorităților publice cu atribuții speciale în acest sens.

Noțiunea de autoritate publică, în general, reprezintă forma de manifestare a puterii de stat prin intermediul structurii administrative bine determinate, în vederea realizării sarcinilor și fincțiilor sale. Potrivit prof. Antonie Iorgovan, prof. Corneliu Manda, Valentin I. Prisacau *autoritatea publică* este privită ca organ public, colectiv organizat de oameni, care exercită prerogative de putere publică, fie într-o activitate statală, fie într-o activitate din administrația locală. Autorul A. Iorgovan susține, că administrația publică are drept obiectiv tocmai realizarea unei valori politice, ea se plasează între activitatea de formulare a acestor valori și activitatea de materializare concretă a acestora [32, p. 251]. Sarcinile, atribuțiile, competența și capacitatea juridică, definesc statutul propriu a unei autorități publice [3, p. 153].

Analizând conceptul stabilirii domiciliului copilului ca domeniu al administrației publice, am determinat că, această instituție poate fi privită în sens larg, deoarece ea poate apărea în conținutul mai multor acte normative și din alte ramuri ale dreptului [33, p. 33]. Totodată, instituția stabilirii domiciliului copilului are un sens îngust și specific care reiese din principiul interesului superior al copilului. Ca domeniu al administarției publice, instituția stabilirii domiciliului copilului, întrunește în sine totalitatea normelor de drept ce reglementează raporturi sociale omogene la care participă doar subiectele de drept administrativ.

Potrivit analizei realizate menționăm, că autoritățile administrației publice de diferite nivele, fie direct sau indirect contribuie la reglementarea asigurării respectării drepturilor fundamentale ale copilului și familiei.

Astfel, în Subcapitolul 2.2. - „*Autoritatea tutelară – instituția principală abilitată cu dreptul de a proteja interesul superior al copilului*” – a fost supus studiului un alt aspect ce derivă din analiza autorității tutelare ca instituție principală abilitată cu dreptul de a proteja interesul superior al copilului în scopul individualizării celor mai esențiale elemente definitorii ale acestei instituții, fără de care această instituție nu și-ar putea produce efectele scontate, precum și în încercarea noastră de a identifica formele de manifestare a autorității tutelare, orientând utilizarea și valorificarea lor omogenă în domeniu.

Prof. A. Ionașcu, prof. M. Mureșan, prof. M. N. Costin, V. Ursa care susțin că, expresia „autoritate tutelară” desemnează de fapt o noțiune complexă, sintetică, ce are atât sensul de funcție socială, de mănunchi de atribuții, cât și pe acela de organ care îndeplinește această funcție [38, p.64].

Exercitând o analiză a cadrului normativ cu caracter administrativ, putem menționa, că autoritățile tutelare teritoriale și locale reprezintă servicii publice descentralizate ale Ministerului Muncii Protecție Sociale și Familiei, care dispun de personalitate juridică, scoaterea de sub controlul ierarhic și punerea sub regulile tutelei administrative.

Prin urmare, deși alin. 4 art. 60, alin. 3 art. 63, alin.1 art.65 și alte articole ale Codului Familiei prevăd expres obligația implicării autorității tutelare în soluționarea litigiilor cu implicarea copiilor, totuși printre atribuțiile autorităților tutelare enumerate de Legea cu privire la protecția specială a copiilor în situații de risc și a copiilor rămași fără îngrijire părintească, nu regăsim asemenea competențe.

Domeniul în cauză este incomplet și vag reglementat în Republica Moldova, marea parte a actelor normative conținând norme de referință la alte acte normative, astfel creându-se un cerc vicios, din care este greu de determinat cu exactitate care sunt autoritățile publice cu atribuții de autorități tutelare și care sunt acțiunile concrete pe care acestea trebuie să le întreprindă în domeniul stabilirii domiciliului copilului.

Din analiza sistemică a legislației s-a decis, că prevederile Legii privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți sunt aplicabile deopotrivă și situațiilor de determinare a autorităților tutelare competente să participe în soluționarea problemelor privind determinarea domiciliului copilului.

În aceeași manieră, în cadrul 2.3. „***Natura juridică a avizului autorității tutelare emis în cazurile de stabilire a domiciliului copilului*****”** – constatăm, că este o operațiune administrativă, care precede emiterea deciziei instanței de judecată, la solicitarea căreia este perfectat. Prof. V. I. Prisacaru menționează ca acesta reprezintă un înscris cu caracter conform [32, p.491], datorită obligativității prezentării acestuia în cauzele de stabilire a domiciliului, deși nu are structură bine definită de legiuitor și nu are forță probantă dinainte prestabilită.

Susținem, că autoritatea tutelară urmează să perfecteze *Raportul de evaluare psiho-socială* ca „act” de competență specială a autorităților administrației publice de protecție a copilului.

Raportul psihosocial poate fi caracterizat ca act administrativ, întocmit de către autoritatea tutelară, la solicitarea instanței de judecată sau alte instituții sau organizații ce contribuie la realizarea intereselor legitime ale copilului. Raportul dat, reprezintă un instrument consultativ și de orientare în luarea deciziilor în privința copilului. Acest instrument, reprezintă o metodă de evaluare centrată pe copil, familie și problema rezervată domeniului de asistență socială și autoritate tutelară.

Compartimentul 3 ***„Procedura exercitată de autoritățile administrației publice în stabilirea domiciliului copilului”***– este destinat analizei și identificării atribuțiilor autorităților publice în stabilirea domiciliului copilului, precum și a rolului autorităților în aceste categorii de cauze.

În Subcompartimentul 3.1. *„Activitatea procedurală a autorităților publice ca mecanism de realizare a instrumentului juridico-administrativ – Avizul de evaluare a condițiilor de trai*” – a fost analizată problema atribuțiilor lor în domeniul determinării domiciliului copilului.

În acest ultim capitol, destinat studiului procedurii exercitate de autoritățile administrației publice în stabilirea domiciliului copilului am subliniat și evidențiat atribuțiile specifice în implicarea autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului. Autoritatea tutelară, participă la înfăptuirea justiției cu privire la interesele copilului, în cauzele în care este ascultată ca participant în procesul civil.

În pofida adoptării de către Parlamentul RM a unui set important de acte normative de protecție specială a copilului în situații de risc și a copiilor rămași fără ocrotire părintească, constatăm diferențe semnificative de implicare a autorităților tutelare în cazurile de stabilire a domiciliului copilului la nivel municipal – Direcția de protecție a drepturilor copilului și la nivel raional – Direcția asistență socială și protecție a familiei.

Există o problemă de procedură cu privire la evaluarea condițiilor de trai în cazurile când unul sau ambii părinți sunt stabiliți cu traiul peste hotare și solicită stabilirea domiciliului copilului cu sine. O soluție în acest sens ar fi delegarea competențelor desconcentrate din partea autorităților tutelare centrale către cele teritoriale cu privire la deplasarea la locul unde pretinde părintele a stabili locul de trai al copilului și evaluarea acestuia. Delegarea acestor competențe ar presupune și bugetarea acestor acțiuni, care implică compensarea cheltuielilor de deplasare în conformitate cu legislația muncii.

În 3.2. *„Reglementări juridice privind controlul asupra respectării legislației în domeniu stabilirii domiciliului copilului”* – este reflectată necesitatea și obligativitatea controlului respectării legislației de către autoritățile tutelare în procesul de protecție a copilului.

Recomandarea nr. 20/2004 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei cu privire la controlul judiciar asupra actelor administrative – stabilește ca principiu, că toate actele administrative [34] (actele individuale, actele normative, refuzul îndeplinirii unor asemenea acte) trebuie să poată fi supuse unui control judiciar exercitat de o instanță, pe calea unei acțiuni directe sau pe calea unei excepții; instanța trebuie să poată verifica orice încălcare a legii, inclusiv lipsa de competență a organului administrativ, nereguli de procedură sau abuzul de putere (principiul B1).

Operațiunile de control a autorității tutelare pot fi îndeplinite de către organele administrației publice ierarhic superioare celor controlate sau de persoane și subdiviziuni din componența sistemului. Ca operații administrative de control sunt încadrate verificările de acte [2, p.7].

Autoritatea tutelară centrală este obligată să vegheze ca nu cumva interesele locale sau regionale să fie satisfăcute în detrimentul și pe seama intereselor generale ale copilului, familiei sau comunității. Aceasta veghează ca autoritățile tutelare locale să satisfacă, în condițiile cele mai bune, interesele copiilor în situații de risc și a copiilor lipsiți de îngrijire părintească, ca acestea să-și facă pe deplin datoria, deoarece satisfacerea nevoilor tuturor copiilor interesează statul.

În 3.3. „*Responsabilitatea și răspunderea juridică a autorităților tutelare privind evaluarea condițiilor de trai a copilului*" – este supusă analizei responsabilitatea și răspunderea autorităților tutelare pentru exercitarea necorespunzătoare a atribuțiilor de serviciu.

Prof. V. Guţuleac susține că responsabilitatea juridică și răspunderea juridică sunt instituții juridice separate, care urmează a fi studiate, conştientizate și aplicate în mod separat [18, p. 428-429]. Angajații autorităților tutelare nu se supun Codului de etică și deontologie profesională specific reprezentanților acestei profesii din lipsa acestuia. Este absolut utilă adoptarea unui Cod de conduită al funcționarilor publici din domeniul protecției copilului sau a unui Capitol într-o lege care, îi va obliga să fie demni de încrederea comunității, să contribuie prin exemplu personal la consolidarea autorității tutelare pe care o reprezintă, la onorarea obligațiilor civice, la respectarea legislației și la asigurarea bunei gestionări.

Răspunderea care urmează a fi aplicată în asemenea cazuri este una disciplinară. Abaterile disciplinare influențează negativ asupra calității serviciilor publice și aplicării legilor, conducând la scăderea încrederii cetățenilor în autoritățile publice [36, p. 312].

Elaborarea instrumentariului de identificare a formelor și modalităților de realizare structurală a răspunderii juridice a autorităților tutelare privind evaluarea condițiilor de trai a copilului, este de natură să contribuie la clarificarea manifestărilor răspunderii juridice pentru teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului administrativ și, nu numai.

La finalul fiecărui capitol sunt prezentate concluzii, iar teza de doctorat finalizează cu Concluzii generale și recomandări, care cuprinde un șir de idei generalizatoare la subiectul tezei.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În urma analizei și generalizării materiei expuse în teza de doctorat, extragând concluziile rezultate la finalul fiecărui capitol putem formula următoarele ***concluzii generale***:

1. Un studiu amplu a doctrinei juridice din țară și de peste hotare privind atribuțiile autorităților administrației publice de protecție a copilului, este actual și deopotrivă important pentru teoria dreptului administrativ, făcând posibilă conturarea unor noi abordări în materia implicării autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului, întru prevenirea situațiilor ce pun în pericol securitatea și dezvoltarea copilului, precum și în cazul riscului de nerespectare a principiului interesului superior al copilului. Trebuie precizat, în acest context, că ultimele schimbări produse în societatea noastră, odată cu aplicarea sistemului european de apărare a drepturilor copilului, dar și jurisprudența CEDO, au determinat cercetătorii să studieze aprofundat statutul juridic al autorităților administrației publice în protecția copilului, pentru a stabili un mecanism eficient de aplicare a lui. Aici ar fi de adăugat inevitabilitatea efectelor globalizării, europenizării asupra izvoarelor de drept recunoscute ca atare de doctrina dreptului administrativ [7, p. 122-123].

2. În urma analizei cadrului normativ național și internațional al instituției stabilirii domiciliului copilului, am ajuns la concluzia că, situația reglementărilor drepturilor copiilor a înregistrat în ultimele decenii o evoluție demnă de remarcat, cu un număr semnificativ de acte normative elaborate și adoptate referitor la dreptul la abitație în familie și domiciliu copilului, precum și la atribuțiile, obligațiile și responsabilitățile autorităților tutelare ale statului în vederea asigurării respectării acestor drepturi, dar și altor drepturi ale copilului [8, p. 79]. Actualmente, în contextul reformării sistemului de protecție a copilului din Republica Moldova și alinierii acestuia la standardele europene și internaționale, au fost înregistrate o serie de realizări importante în determinarea autorităților publice implicate în protecția copilului [10, p. 192]. Cadrul juridic privind stabilirea domiciliului copilului este pe cât de divers, pe atât de semnificativ în determinarea autorităților administrației publice [9, p. 148]. Totuși progresele cât privește transpunerea practică a dispozițiilor legale în vigoare nu sunt așa de sugestive, aceasta necesitând modificări și îmbunătățiri pentru asigurarea respectării interesului superior al copilului în procedura de stabilire a domiciliului său în țară sau peste hotare [13, 329].

Evidențiem faptul că, anume conceptul stabilirii domiciliului copilului ca domeniu al administrației publice constituie elementul cheie în cadrul funcționării unui stat, care respectă și garantează drepturile fundamentale ale omului. Instituția stabilirii domiciliului copilului poate fi

privită în sens larg, deoarece ea poate apărea în conținutul mai multor acte normative și din alte ramuri ale dreptului. Totodată, instituția stabilirii domiciliului copilului are un sens îngust și specific care reiese din principiul interesului superior al copilului. Ca domeniu al administarției publice, instituția stabilirii domiciliului copilului, întrunește în sine totalitatea normelor de drept ce reglementează raporturi sociale omogene la care participă doar subiectele de drept administrativ [14, p. 180-181].

3. Amplificarea studiului științific privind eficientizarea instituției stabilirii domiciliului copilului, având în vedere opiniile diverse ale unor reputați doctrinari din țară sau din străinătate, conturate în acest domeniu, dar și propriile reflecții la tematica abordată, am stabilit conținutul și reglementările juridice în privința statutului juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului și am venit și cu un șir de explicații terminologice așa cum sunt cele de „familie" [11, p. 675], „copil" [35, p. 53], „interesul superior al copilului" [12, p. 24] „administrație publică" [13, p. 40], „autoritate tutelară", „aviz al autorității tutelare", pentru a determina substanța și sensul acestor expresii [43, p. 357].

Cercetarea detaliată, ne-a permis să formulăm conceptul de *Autoritate tutelară*, care susținem că reprezintă o noțiune complexă, ce are atât sensul de funcție socială investită cu atribuții, cât și pe acela de organ care îndeplinește această funcție [43]. Analiza în ordine cronologică a autorităților administrației publice ce exercită atribuțiile autorităților tutelare ale statului din momentul obținerii independenței Republicii Moldova până în zilele noastre, am ajuns la concluzia că autoritățile tutelare teritoriale și locale reprezintă servicii publice descentralizate ale Ministerului Muncii Protecție Sociale și Familiei, care dispun de personalitate juridică prin scoaterea de sub controlul ierarhic și punerea sub regulile tutelei administrative. Competențele de soluționare a implicării în cauzele de stabilire a domiciliului copilului reies din structura administrativ-teritorială din care face parte autoritatea publică [10, p. 193-195].

4. Reieșind din premisele actualității, necesității și din perspectiva configurării conținutului avizului autorității tutelare, am scos în relief, printr-un studiu a doctirnei juridice și a cadrului normativ național, în contextul transformărilor intervenite la etapa actuală, natura juridică a avizului autorității tutelare emis în cazurile de stabilire a domiciliului copilului. Evaluând natura juridică a Avizului de evaluare a condițiilor de trai am ajuns la concluzia că, este o operațiune administrativă, care precede emiterea deciziei instanței de judecată, la solicitarea căreia este perfectat. Totodată este un înscris cu caracter conform, datorită obligativității prezentării acestuia în cauzele de stabilire a

domiciliului, deşi nu are structură bine definită de legiuitor şi nu are forță probantă dinainte prestabilită [43, p. 358].

În baza analizei procedurii exercitată de autoritățile administrației publice în procesul stabilirii domiciliului copilului, au fost scoase în evidență problemele de aplicare a legislației privind participarea autorităților publice [44, p. 260] în stabilirea domiciliului copilului, care au permis formularea de propuneri în vederea remedierii neajunsurilor existente. Cercetând deciziile Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova putem menționa capacitatea acesteia de a identifica lacunele cadrului legislativ și normativ, incoerența și deficiențele acestuia și, prin urmare, să ofere soluțiile necesare pentru depășirea acestora, pentru actualizarea legislației și perfecționarea continuă a acesteia [43, p. 356].

Problema științifică importantă soluționată constă în fundamentarea științifică a identificării mecanismelor juridico-administrative ale statului în vederea eficientizării instituției stabilirii domiciliului copilului, fapt care a condus la clarificarea pentru teoreticienii şi practicienii din domeniul dreptului administrativ a procedurii de implicare a autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului permițând o responsabilizare a autorităților nominalizate în procesul examinării acestor categorii de cauze.

Studiul aprofundat al statutului juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului din perspectiva teoriei dreptului administrativ, ne-a permis formularea concluziilor de mai sus dar și a ***următoarelor recomandări***:

- În sensul asigurării protecției tuturor copiilor în situații de risc indiferend dacă provin sau nu din căsătorie, considerăm necesar de a completa art. 8 al Legii nr. 140 privind protecția specială a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți, ce cuprinde o listă exhaustivă a situațiilor de risc cărora pot fi supuși copiii cu lit. h[1]) *copii proveniți din familii dezintegrate*, datorită impactului psiho-social negativ al separării părinților asupra copilului.

O altă rațiune expusă, este cea de a vedea cât de importantă este astăzi implicarea autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului, cunoscut fiind faptul că orientarea majoritară a doctrinei noastre este situarea în prim plan a asigurării și respectării drepturilor și interesului superior al copilului.

- În acest scop, propunem elaborarea și adoptarea unei legi organice de modificare şi completare a actelor normative în vigoare privind completarea art. 6 a Legii privind protecția specială a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți, cu următorul conținut:

r) *Contribuie la apărarea drepturilor şi intereselor copilului;*

s) *Recomandă părinţilor să se adreseze unui mediator pentru soluţionarea litigiului;*

t) *autorităţile tutelare locale pot exercita şi alte atribuţii prevăzute de lege".*

- La fel completarea art. 7 cu următorul conţinut:

o) Contribuie la apărarea drepturilor şi intereselor copilului;

p) Participă în instanţă de judecată din proprie iniţiativă, la cererea participanţilor la proces sau din oficiul instanţei, pentru a depune concluzii/aviz de evaluare a condiţiilor de trai, potrivit funcţiei, în vederea apărării drepturilor, libertăţilor şi intereselor legitime ale copiilor.

q) recomandă părinţilor să se adreseze unui mediator pentru soluţionarea litigiului.

r) Autorităţile tutelare teritoriale pot exercita şi alte atribuţii prevăzute de lege".

- O altă propunere este investirea autorităţilor tutelare prin lege organică cu atribuţii în domeniul perfectării raportului psihosocial ca instrument juridico-administrativ căruia legiuitorul i-ar stabilit o structură interdisciplinară prin reflectarea în raport a unor elemente ce ţin de psihologie (relaţiile psiho-afective, relaţiile psiho-emoţionale, impactul psihologic al separării etc.), care ar contribui la urmărirea respectării principiului interesului superior al copilului, principiu de care legea leagă orice decizie cu privire la copil.

Raportul psihosocial poate fi caracterizat ca document oficial, întocmit de către autoritatea tutelară, la solicitarea instanţei de judecată sau a altei instituţii, sau organizaţii care contribuie la realizarea intereselor legitime ale copilului. Raportul dat, reprezintă un instrument consultativ şi de orientare în luarea deciziilor în privinţa copilului. Acest instrument, pare a fi o metodă de evaluare centrată pe copil, familie şi problema rezervată domeniului de asistenţă socială şi de autoritate tutelară.

- Propunem elaborarea şi prezentarea unui singur raport de evaluare psihosocială de către una şi aceeaşi autoritate tutelară – de la locul de trai al copilului.

- Propunem cazurile familiilor cu copii a căror domiciliu se stabileşte să fie discutat în cadrul Comisiilor pluridisciplinare, membrul cărora este şi primarul – în calitate de autoritate tutelară locală, care în urma dezbaterilor, prin decizie colegială, vor perfecta instrumentul administrativ – raportul psihosocial, ce ulterior va fi prezentat în instanţă.

- Considerăm, că este necesar de a investi, prin lege organică sau specială, autoritatea tutelară teritorială şi locală cu dreptul de a procesa şi prelucra datele cu caracter personal, întru asigurarea respectării intereselor şi protecţiei drepturilor fundamentale ale copilului. Propunem completarea

pct.5, art.5 al Legii, privind protecția datelor cu caracter personal, cu lit. g) cu următorul conținut: „*protejarea interesului superior al copilului în instanța de judecată*”.

- Modificarea art. 2 din Legea privind regimul juridic al adopției, prin rectificarea noțiunii de „domiciliul al copilului”, astfel propunem următoarea redacție a acestuia: *“domiciliu al copilului – locul unde copilul își are locuința statornică sau principală, care poate fi: domiciliu al părinților, al unui părinte, al tutorelui sau al curatorului, loc al instituției sociale sau al serviciului de tip familial sau loc stabilit prin hotărâre judecătorească”*.
- Propunem modificarea Legii cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova și a Hotărârii Guvernului nr. 125 din 18.02.2013 pentru aprobarea Regulamentului privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova prin rectificarea actului emis de autoritatea tutelară din „*decizie*” în „*dispoziție*”.
- Elaborarea și adoptarea unei legi organice de modificare și completare a actelor normative în vigoare pentru modificarea alin. 1. Art. 51 al CF, cu următorul conținut: „Se consideră copil persoana *din momentul nașterii* care nu a atins vârsta de 18 ani *și care nu are capacitate deplină de exercițiu*”; și pentru înlocuirea expresiilor „minor” și „copil minor” cu conceptul de „copil” conform prevederilor Convenției cu privire la drepturile copilului.
- Elaborarea și adoptarea unei legi organice de modificare și completare a actelor normative în vigoare pentru completarea art. 2 al CF cu punct 4 cu următorul conținut: „O*rice acțiune privitoare la copil, întreprinsă de autoritățile tutelare teritoriale sau locale, de instituțiile publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala;* și completarea art. 2 al CF cu alin. 5 cu următorul conținut: „*Interesul legitim al unei persoane fizice reprezintă posibilitatea de a pretinde o anumită conduită, în scopul realizării unui drept subiectiv recunoscut și ocrotit de lege*”.

Concluziile și recomandările formulate în prezenta teză de doctorat au o reală valoare aplicativă, constituind o garanție a asigurării, respectării interesului superior al copilului, contribuind la influențarea procesului de legiferare, reformarea legislației care reglementează raporturile sociale în dreptul administrativ și totodată la eliminarea erorilor în aplicarea normelor juridice specifice instituției stabilirii domiciliului copilului.

Avantagele și valoarea elaborărilor propuse.

Sub aspect legislativ, propunerile de *lege ferenda* expuse în contextul prezentei lucrări doctorale au ca scop de a înlătura obscuritățile depistate în materia procedurii de implicare a autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului.

În același rând, propunerile noastre de *lege ferenda* la îmbunătățirea și completarea unor prevederi din legislația Republicii Moldova, vizând elementele definitorii ale conținutul avizului autorității tutelare, condițiile de fond și de formă în vederea eficientizării instituției stabilirii domiciliului copilului au fost înaintate Ministerului Muncii Protecției Sociale și Familiei.

Sub aspect jurisprudențial, soluțiile expuse în conținutul tezei pot servi cu tutlu de recomandări la examinarea unor categorii de litigii se țin de imlicarea autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului pe motiv de nerespectare a condițiilor de formă, sau în caz de ignorare a unor exigențe legale referitoare la condițiile de fond ale problemei vizate.

Fundamentarea teoretică a statutului juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului ne permite să menționăm, că în doctrină urmează a statua realizările cercetătorilor în domeniu în scopul creării unei proceduri dinamice de funcționare efectivă a normelor de drept.

Cercetătorii autohtoni și nu numai, interesați de problematica dată au posibilitatea să-și aprofundeze cunoștințele teoretice în acest domeniu, astfel fiind deschisă calea spre noi direcții de cercetare științifică în problema implicării autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului.

Obiectivele cercetărilor de perspectivă includ următoarele repere:

- Aprofundarea investigațiilor în domeniul implicării autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului;
- Continuarea cercetărilor în problematica stabilirii domiciliului copilului ca domeniu al administrației publice;
- Studierea practicii judiciare în vederea depistării deficienților ce apar la aplicarea prevederilor legislației în vigoare.

BIBLIOGRAFIE

1. Arseni A. Drept constituțional și instituții politice. Tratat: vol. II, Chișinău: CEP USM, 2014. 577 p.
2. Belecciu Ș., Cojocaru I. Deosebiri conceptual între actul administrativ şi alte categorii de acte juridice. În: Legea şi viaţa, 2015, martie, pp.4-8.
3. Brezoianu D. Drept administrative român. Bucureşti: All Beck, 2004. 385 p.
4. Cârnaț T. Drept constituțional. Chișinău: Print-Caro, 2010. 513 p.
5. Ciugureanu-Mihailuţă C. Definiţia convenţională a copilului. În: Revista Naţională de Drep, 2009, nr.1, pp.38-41
6. Cobăneanu S., E. Bobeica, ș,a. Drept administrativ. Chișinău: CEP USM, 2012, 308 p.
7. Focșa T. Activitatea organelor tutelare privind stabilirea domiciliului copilului. În: *Probleme ale ştiinţelor socioumane şi modernizării învăţământului*. Chişinău: Tipografia UPS "Ion Creangă", 2013, pp. 118 – 123,
8. Focșa T. Aspecte legislative internaţionale cu privire la protecţia copilului minor de către părinţi. În: *Probleme ale ştiinţelor socio - umane şi modernizării învăţământului.* Chişinău: Tipografia UPS „Ion Creangă", 2011, pp. 75-80.
9. Focșa T. Autoritatea tutelară în cadrul procesului privind stabilirea domiciliului copilului. În: Materialele Conferinţei ştiinţifice Internaţionale: Relevanţa şi Calitatea Formării Universitare: Competenţele pentru prezent şi viitor, consacrată aniversării de 70 ani de la fondarea Universităţii din Bălţi, Bălți: Tipografia Universitară, 2015. pp.148-152
10. Focșa T. Autoritățile publice implicate în protecția copilului – victimă. În: Materialele Conferinței științifice naționale, cu participare internațională „Aspecte psiho-sociale în protecția copilului și familiei de violență", Chișinău: Tipografia UPS "Ion Creangă", 2016, pp. 191-201,
11. Focșa T. Cadrul normativ național și internațional de reglementare a conceptelor de familie și drepturile copilului. În: Școala modernă: provocări și oportunități. Chișinău: s.n. 2015, pp. 674- 679.
12. Focșa T. Determinarea particularităților principiului interesului superior al copilului în contextual asigurării drepturilor lui. În: Legea și Viața, 2016, nr. 10, pp. 24-27.
13. Focșa T. Instituții cu atribuții în protecția minorului. În: *Asistența Psihologică, Psihopedagogică și Socială ca factor al dezvoltării societății. Ediția a II-a.* Chișinău: Tipografia UPS „Ion Creangă", 2011, pp. 39-45,
14. Focșa T. Medierea în cazurile de stabilire a domiciliului copilului şi rolul autorităţilor tutelare în aceste situaţii. În: Materialele Simpozionului naţional cu participare internaţională KREATIKON, Ediţia a XII-a, Iaşi: PIM, 2015, pp. 329-333
15. Focșa T., Plămădeala V. Delimitări conceptuale ale noțiunilor de „copil" și „minor" prin prisma stabilirii domiciliului copilului. În: Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. Chișinău: Tipografia UPS „Ion Creangă", 2015. pp.175-183.
16. Gruşcă I. Poziţia procesuală a autorităţii tutelare în cauzele în care participă spre a fi ascultată. În: Revista Naţională de Drept, 2002, nr.8, pp.53-56.
17. Guceac I. Curs elementar de drept constituțional. Vol. 2. Chișinău: S. n., 2004. 496 p.
18. Guțuleac V. Dreptadministrativ. Chișinău: S. n. (Î.S. F.E.-P. "TipografiaCentrală"), 2013. 600 p.
19. Iorgovan A. Drept administrativ. Ediția a II-a. București: Nemira, vol. 2, 1996. 686 p.
20. Iorgovan A. Tratat de drept administrativ. Ediţia a IV-a, Editura All Beck, vol. 2, 2005, 1348 p
21. Iovănaș I. Drept administrativ. Vol. II. Arad: Sarvo-Sat, 1997. 450 p.
22. Mărgineanu L. Originea și evoluția mecanismelor de protecție a copilului. În: Legea și viața, 2007, nr. 6, pp. 56-61.
23. Mărgineanu L. Rolul administrației publice în soluționarea problemelor copiilor rămași fără ocrotire părintească. În: Revista Națională de Drept, 2007, nr. 7, pp. 69-77.
24. Neacșu S. Rolul autorităților publice în realizarea funcţiei administrative a statului. Teză de doctor, Chișinău, 2016. 141p.
25. Oprescu M. A. Ocrotirea părintească. București: Hamangiu. 2010. 328 p.
26. Orlov M. Drept administrativ. Chișinău: Epigraf, 2001. 216 p.

27. Orlov M. Statutul juridic al funcționarului public. În: Administrarea publică. Ediție jubiliară consacrată aniversării a 10-a de la instituirea Academiei. Aprilie-iunie 2003, nr. 2 (38), pp. 49-56.
28. Orlov M., Belecciu Ş. Drept administrativ. Chişinău: Elena-V. I. 2005. 270 p.
29. Popa V. Autoritățile publice ale Republicii Moldova. Compendium privind structura, organizarea și funcționarea lor. Chișinău: TISH, 2004. 255 p.
30. Popa V. Dreptul public. Chișinău: ULIM, 1998. 460 p.
31. Preda M. Drept administrativ. Partea generală. Ediţie revăzută şi actualizată. Bucureşti: Lumina Lex, 2002. 418 p.
32. Prisacaru V. Tratat de drept administrativ român. Partea generală. Bucureşti: Editura ALL. 602 p.
33. Rapotan A. Protecția copilului prin prisma implicării administrației publice centrale. În: Revista Națională de Drept, 2009, nr. 8, pp. 32-36.
34. Recomandarea nr. 20/2004 a Comitetului Miniştrilor al Consiliului Europei cu privire la controlul judiciar asupra actelor administrative [online]. http://www.cristidanilet.ro /continut/carti-monografii/2009-coruptia-in-sistemul-juridic/136-04-standardele-de-integritate-judiciar (vizitat la 03.05.2016)
35. Smochină A., Focșa, T. Considerațiuni cu privire la noțiunile de „Familie", „Copil" și „minor" în contextual reglementărilor naționale și internaționale. În:Studii Juridice Universitare, 2015, nr. 1-2, pp. 41-53
36. Trăilescu A., Drept administrativ. România: C.H. Beck, 2010, p. 342
37. Ţarălungă V. Implementarea normelor internaţionale în materia drepturilor copilului în Republica Moldova: probleme teoretico-practice. În: Implementarea normelor dreptului internaţional în legislaţia naţională a Republicii Moldova. Chişinău, CEP USM, 2011. pp. 258-280
38. Vedinaş V. Drept administrativ. Ediţia a IV-a, revizuită şi actualizată. Bucureşti: Universul Juridic, 2009. 560 p.
39. Vrabie C. Probleme de drept internațional privat cu referire la domiciliul persoanei fizice. În: Revista Națională de drept, 2008, nr. 12, pp. 43-50.
40. Антокольская М.В. и др. Комментарий к Семейному кодексу Российской Федерации. Москва: Издательство БЕК, 1996. 512 с.
41. Ильина О.Ю. Интересы ребенка в семейном праве Российской Федерации. Москва: Городец, 2006. 192 с.
42. Пашков В. А. Роль органов опеки и попечительства при определении судом места жительства ребенка. В: Государство и право: теория и практика: материалы междунар. науч. конф. Челябинск: Два комсомольца, 2011. с. 158-161.
43. Focșa T. The procedural practices of establishing the child's residence in the republic of moldova. In: The European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. Vol. XV. WLC 2016 – World LUMEN Congres. Logos Universality Mentality Education Novelty 2016. LUMEN 15th Anniversary Edition, 12-17 April 2016. Iasi &Suceava, Romania.p. 355 [online]. http://dx.doi.org/10. 15405/epsbs(2357-1330).2016.9 (vizitat la 01. 10.2016)
44. Smochină A., Focșa T. The Guardianship Authority – Participant to the Trial of Family Cases. In: 2 nd Central & Eastern European LUMEN International Conference, Multidimensional Education & Professional Development. Ethical Values, Tîrgoviște. 2017, pp. 260-261.

PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI

Articole științifice în reviste de specialitate recenzate

1. Particularităţile serviciilor sociale prestate copiilor din familii divorţate din Republica Moldova. În:Studii Juridice Universitare, 2016, nr. 1-2, p. 47-56 ISSN 1857-4122.
2. Determinarea particularităţilor principiului interesului superior al copilului în contextul asigurării drepturilor lui. În: Legea și Viața. Chișinău, 2016, nr. 10, p. 24-27 ISSN: 1810-309X
3. Considerațiuni cu privire la noțiunile de „Familie", „Copil" și „minor" în contextul reglementărilor naționale și internaționale. În:Studii Juridice Universitare, 2015, nr. 1-2, p. 41-53 ISSN 1857-4122.

Articole ştiinţifice publicate în culegeri peste hotare

1. Focșa T. The procedural practices of establishing the child's residence in the republic of moldova. In: The European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. Vol. XV. WLC 2016 – World LUMEN Congres. Logos Universality Mentality Education Novelty 2016. LUMEN 15th Anniversary Edition, 12-17 April 2016. Iasi & Suceava, Romania.p. 355 http://dx.doi.org/10.15405/epsbs(2357-1330).2016.9 eISSN: 2357-1330
2. Medierea în cazurile de stabilire a domiciliului copilului şi rolul autorităţilor tutelare în aceste situaţii. În: materialele Simpozionului naţional cu participare internaţională KREATIKON, Ediţia a XII-a, Iaşi: PIM, 2015, p. 329-333 ISSN 2068-1372

Articole ştiinţifice publicate în culegeri în țară

1. FOCSA, T. Aspecte legislative internaţionale cu privire la protecţia copilului minor de către părinţi. În: Racu I. (coord.). *Probleme ale ştiinţelor socio - umane şi modernizării învăţământului.* Chişinău: Tipografia UPS „Ion Creangă", 2011. p. 75-80. ISBN 978-9997-46-094-1.
2. FOCŞA, T. Instituţii cu atribuţii în protecţia minorului. În: Racu I. (coord.). *Asistenţa Psihologică, Psihopedagogică şi Socială ca factor al dezvoltării societăţii. Ediţia a II-a.* Chişinău: Tipografia UPS „Ion Creangă", 2011. p. 39-45. ISBN 978-9975-46-108-5.
3. FOCŞA, T., Activitatea organelor tutelare privind stabilirea domiciliului copilului. În: Racu, I. (coord.). *Probleme ale ştiinţelor socioumane şi modernizării învăţământului*. Chişinău: Tipografia UPS "Ion Creangă", 2013, p. 118 – 123. ISBN 978-9975-46-144-3.

4. Focșa T., Plămădeala V., Delimitări conceptuale ale noțiunilor de „copil” și „minor” prin prisma stabilirii domiciliului copilului. În: Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. Chișinău: Tipografia UPS „Ion Creangă”, 2015. pp.175-183 ISBN 978-9997-46-094-1

Comunicări la forumuri științifico naționale/cu participare internațională

1. Focșa T. Autoritatea tutelară în cadrul procesului privind stabilirea domiciliului copilului. În: Materialele Conferinţei ştiinţifice Internaţionale: Relevanţa şi Calitatea Formării Universitare: Competenţele pentru prezent şi viitor, consacrată aniversării de 70 ani de la fondarea Universităţii din Băţi, Bălți: Tipografia Universitară, 2015. pp.148-152 ISBN 978-9975-50-178-1
2. Focșa T. Cadrul normativ național și internațional de reglementare a conceptelor de familie și drepturile copilului. În: Școala modernă: provocări și oportunități. Chișinău: s.n. 2015. pp. 674-679 ISBN 978-99-75-57-045-9
3. Focșa T. Autoritățile publice implicate în protecția copilului – victim. În: Materialele Conferinței științifice naționale, cu participare internațională „Aspecte psoho-sociale în protecția copilului și familiei de violență”, Chișinău: Tipografia UPS ”Ion Creangă”, 2016. p.p. 191-201, ISBN 978-9975-135-25-9

ADNOTARE

FOCȘA Tatiana. „Statutul juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului". Teză de doctor în drept. Specialitatea 552.02 - Drept administrativ, Chișinău, 2017

Structura tezei: Teza include introducerea, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia care cuprinde 207 surse, anexe-3, text de bază144 pagini. Rezultatele tezei de doctorat au fost expuse în 12 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: copil, domiciliul copilului, interesul superior al copilului, autorități publice, autoritate tutelară, aviz al autorității tutelare, raport de evaluare psiho-socială.

Domeniul de studiu. Drept administrativ

Scopul și obiectivele prezentei teze constă în analiza complexă a atribuțiilor autorităților tutelare în stabilirea domiciliului copilului, prin cercetarea conceptelor doctrinare și a legislației naționale, reieșind din statutul juridic al autorităților administrației publice de protecție a copilului.

Atingerea scopului propus presupune realizarea următoarelor ***obiective***: Studierea doctrinei juridice din țară și de peste hotare privitor la implicarea autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului; Studierea cadrului normativ național și internațional al instituției stabilirii domiciliului copilului; Cercetarea stabilirii domiciliului copilului ca domeniu al administrației publice; Analiza conceptului „autoritate tutelară" – ca autoritate a administrației publice; Relevarea raționamentelor științifice privind determinarea naturii juridice al avizului autorității tutelare emis în cauzele de stabilire a domiciliului copilului; Analiza procedurii exercitată de autoritățile administrației publice în realizare a instrumentului juridico-administrativ – Avizul de evaluare a condițiilor de trai, pentru identificarea problemelor de aplicare a legislației și formularea de propuneri în vederea remedierii neajunsurilor existente.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute Elementele de noutate a cercetării sunt cuprinse într-un șir de concluzii, propuneri și formulări, care vor contribui la competarea doctrinei juridice administrative, la aspectul competențelor autorităților administrației publice de protecție a copilului. Printre cele mai esențiale elemente de noutate științifică pot fi menționate următoarele: identificarea lacunelor legislative naționale privind protecția copilului; precizarea atribuțiilor autorităților administrației publice abilitate în domeniu stabilirii domiciliului copilului; delimitarea și fundamentarea naturii juridice a avizului autorității tutelare emis în cazurile de stabilire a domiciliului copilului; prezentarea procedurii exercitate de autoritățile administrației publice în stabilirea domiciliului copilului; determinarea responsabilității și răspunderii juridice a autorităților tutelare privind evaluarea condițiilor de trai.

Problema științifică importantă soluționată în teză constă în fundamentarea științifică a identificării mecanismelor juridico-administrative ale statului în vederea eficientizării instituției stabilirii domiciliului copilului, fapt care a condus la clarificarea pentru teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului administrativ a procedurii de implicare a autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului, permițând o responsabilizare a autorităților nominalizate în procesul examinării acestor categorii de cauze.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei. Concepțiile științifice valorificate în lucrare asupra problemei competenței autorităților publice în procesul de soluționare a cauzelor privind determinarea domiciliului copilului, vor contribui la dezvoltarea unor noi investigări pe marginea acestei probleme. Rezultatele investigărilor realizate pe parcursul cercetării date, a concluziilor cât și propunerilor de *lege ferenda* de perfecționare a legislației, pot fi luate în considerare în procesul de legiferare, în vederea îmbunătățirii reglementărilor în domeniu. Concluziile și recomandările expuse în lucrare, pot fi utilizate în procesul de instruire a cadrelor din învățământ superior cu profil juridic și social (ciclu I și II); la elaborarea compartimentelor corespunzătoare din manuale, materiale metodico-didactice etc.

Implementarea rezultatelor cercetării. Concluziile tezei, elementele de noutate sunt utilizate în procesul de studii la predarea cursului *Drept administrativ* din cadrul ULIM și a cursului Dreptul *administrativ, Dreptul familiei și acte de stare civilă* la specialitatea Drept, ciclul I în cadrul Facultății de Drept și Administrație Publică a Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hajdeu" din Cahul și *Drept administrativ,* la specialitatea Drept public, ciclul I în cadrul Facultății de Drept și Științe ale Educației a Universității de Stat „Alecu Russo" din Bălți.

.

ANNOTATION

FOCȘA Tatiana, "The legal state of the public administration authorities in establishing the child's residence". PhD thesis in Law; Specialty 552.02 – Administrative Law, Chișinău, 2017

Thesis structure: The thesis includes the introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, the bibliography list that includes 207 titles, 3 annexes, 144 pages of the main text. The results of the PhD thesis were exposed in 12 scientific articles.

Keywords: child, child residence, public authorities, the best interest of the child, public authorities, guardianship authority, report of the guardianship authority, report of psycho-social evaluation.

Field of study. Administrative Law

Goal and Objectives of the given thesis consist in the complex analysis of the institution of establishment the child's residence by researching the doctrinaire concepts of the national legislation taking into account the legal statute of the authorities of public administration. In order to achieve the given goals we have to realize the following objectives: to study to study the national and international legal doctrine regarding the involvement of the authorities of public administration in establishing the child's residence; to study the national and international legal framework of the institution of establishing the child's residence; to research the establishing the child's residence as the domain of the public administration; to analyze the concept of "guardianship authority" – as the authority of child's protection; to emphasize the scientific arguments regarding the identification of legal nature of the report of guardianship authority issued in the cases of establishing the child's residence; to analyze the procedure exercised by the public administration authorities in the realization of legal-administrative instrument – the Report of evaluation of the living conditions, in order to identify the problems of legislation enforcement and to formulate proposals regarding the remediation of the existent shortcomings.

The scientific novelty and originality of the research results. The elements of novelty of research are embodied in a series of conclusions, recommendations and statements that will contribute to the complete the administrative, legal doctrine regarding the aspect of the competences of the authorities of public administration of child's protection. Among the main elements of scientific novelty we could mention the followings: identifying the national legislative gaps regarding the child's protection; specifying the attributions of the authorities of public administration habilitated in the domain of establishing the child's residence; delimiting and substantiating the legal nature of the report of the guardianship authority issued in cases of establishing the child's residence; presenting the procedure exercised by the authorities of public administration in establishing the child's residence; determining the responsibility and legal liability of the guardianship authority regarding the evaluation of the living conditions.

The solved important scientific problem of the thesis consists in substantiating scientifically the identification of legal-administrative mechanisms of the state in order to make more efficient the institution of establishing the child's residence, leading to the refinement and clarification for the theoreticians and practitioners from the domain of administrative law of the procedure of involvement of the public administration authorities in establishing the child's residence, allowing the increase of responsibility of the public authorities in the process of examining this category of cases.

Theoretical significance and the applicative value of the thesis. The scientific concepts emphasized in the work related to the problem related to the public authority role and place in the process of solving cases regarding the establishment of child's residence, will contribute to the development of new investigations on this issue. The results of the realized investigations during the research, of the conclusions as well of the suggestions of *lexferenda* to perfect the legislation, could be taken into consideration in the process of legislating in order to improve the regulation within the given area. The conclusions and recommendations exposed in the work can be used in the process of training the staff from the field of higher education with legal and social profile (I^{st} and IInd cycles); it can be used to the elaboration of corresponding sections in manuals, methodical-didactical guides, etc.

***The implementation of the research results*.** Thesis conclusions, the elements of novelty are used in the teaching process, namely at the course "Administrative Law" within Free International University of Moldova, and at the course "Administrative Law" within*, Family law and civil status acts* At Law departament, at the Faculty of Law and Public Administration a Bogdan Petriceicu Haşdeu State University and "Administrative Law"*, at* Specialty Public Law Within the Faculty of Law and Education Sciences, Alecu Russo State University of Bălți.

АННОТАЦИЯ

Фокша Татьяна„Юридический статус административной публичной власти в определении места жительства ребёнка. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность: 552.02–Административное право, Кишинев, 2017

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография которая включает 203 источников, 3 приложения, 144 страниц основного текста. Результаты диссертации были изложены в 12 научных работах.

Ключевые слова: публичная власть, места жительства ребенка, органы опеки, ребенок, уведомление, органы опеки, высший интерес ребенка, права ребенка.

***Область научного исследования*: административное право**

Цель и задачи исследования. Целью диссертации является теоретический анализ **юридического статуса административной публичной власти в определении места жительства ребёнка**, путем изучения доктринальных концепций национального законодательства и путем рационализации **административной публичной власти** в контексте представления правовых и административных инструментов регулирования. ***Задача*** данной работы заключаются в изучение национальной и международной правовой базы **административной публичной власти** для установления места жительства ребенка; исследование правовой доктрины в стране и за рубежом в отношении института определения места жительства ребенка; исследование межотраслевой взаимосвязи **административной публичной власти** для установления места жительства ребенка; Анализ концептуальных аспектов по отношению к **административной публичной власти** для определения места жительства ребенка;определение органов государственной власти участвующих в процессе определения места жительства ребенка; выявление научных суждений по определению правового характера уведомления от органов опеки и попечительства, выданного в случаях, определения места жительства ребенка; анализ судебной практики для определения места жительства ребенка в целях выявления проблем применения законодательства и формулирования предложений по устранению существующих недостатков.

Новизна и оригинальность полученных результатов заключается в научном анализе действующего законодательства регулирующая **юридический статус административной публичной власти в определении места жительства ребёнка** а так же детальное изучение инструментов административно-правового регулирования места жительства ребенка в публичном праве через их эффективное проявление для обеспечения уважения высших интересов ребенка. Это относительно новая тема для науки Республики Молдова. Поверхностный подход темы исследования в составе библиографической поддержки определило необходимость способствовать созданию доктринального наследия в этой области и нормативных актов из области прав ребенка в Республики Молдова.

Важная решённая научная проблема заключается в разработке нового подхода в определении правовых и административных механизмов государства с целью улучшения эффективности **административной публичной власти в определении** места жительства ребенка, позволяя публичной власти взять ответственность в процессе рассмотрения такого рода дел.

Теоретическая значимость диссертации вытекает из изучения определяющих элементов учреждения для определения места жительства ребенка, теоретических подходов, касающиеся полномочий органов государственной власти в области определения места жительства ребенка; содержание и важные критерии для определения места жительства ребенка; определение компетентности органов опеки и попечительства и роль принятого акта, этим – уведомление органа опеки и попечительства – в процессе определения места жительства ребенка.

Прикладное значение работы. Научные концепции оцененные в работе по вопросу о компетентности органов публичной власти в решении дел, касающихся определения места жительства ребенка. Концептуальные возражения, а также предложения по совершенствованию законодательства, могут быть рассмотрены в законодательном процессе. Выводы и рекомендации, представленные в работе, могут быть использованы в процессе обучения в высших учебных заведениях с правовым и социальным профилем (цикл I и II); в создание соответствующих разделов в учебниках, методических учебных материалов т.д.

Внедрение научных результатов. Выводы диссертации, инновационные элементы новизны используются в процессе преподавания Административного права в МНУМ (ULIM), „Административного Право и „Семейного права и права по специальности гражданского состояния", на Факультете Права и управления, Государственного университета «Богдан Петричейку Hajdeu» Кагул и „Административного права", на Специальность Публичного права, Факультет Права и педагогических наук, Бельцкого Государственного университета «Алеку Руссо».

FOCŞA TATIANA

PROCEDURA DE STABILIRE A DOMICILIULUI COPILULUI ÎN DREPTUL PUBLIC

SPECIALITATEA: 552.02 – DREPT ADMINISTRATIV

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 12.07.2017 Hârtie ofset. Tipar ofset. Coli de tipar:	Formatul hârtiei 60x84 1/16 Tirajul 50 ex. Comanda nr. 00/00

Centru Editorial – Poligrafic al USM str. Al. Mateevici, 60, Chișinău, MD-2011